

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА



ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

\_\_\_\_\_ 2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ

« 03 » \_\_\_\_\_ 04 \_\_\_\_\_ 2024 р.

ПРОГРАМА  
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ

для здобуття ступеня доктора філософії  
на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)  
за спеціальністю 054 Соціологія  
освітньо-наукова програма «Соціологія»



Розглянуто на засіданні вченої ради  
факультету суспільних наук і міжнародних  
відносин  
від «25» березня 2024 р.; протокол № 9

Голова вченої ради \_\_\_\_\_ (Віталій КРИВОШЕЇН)

Дніпро-2024

**Внесено:** кафедрою політології, соціології та публічного управління.

**Розробники:**

1. Ніколенко В.В., доктор соціологічних наук, доцент, гарант освітньої програми, керівник проектної групи, професор кафедри політології, соціології та публічного управління;
2. Кривошеїн В.В., доктор політичних наук, професор, в.о. декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин;
3. Ходус О.В., доктор філософських наук, кандидат соціологічних наук, доцент, професор кафедри політології, соціології та публічного управління.

Програма вступного іспиту ухвалена:  
на засіданні кафедри політології, соціології та публічного управління  
(протокол № 2 від 28 лютого 2024 р.)

В.о. завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління  (Олексій ТРЕТЯК)

на засіданні науково-методичної ради ФСНМВ (протокол № 6 від 20 березня 2024 р.)

Голова НМР ФСНМВ  (Іван ГОЛОВКО)



## 1. ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ТА ТЕМ ДИСЦИПЛІН

### *1. Історія соціології*

Основні етапи історії соціологічної думки. Соціальні та теоретичні передумови виникнення соціології. Соціальне знання в культурах Стародавнього Сходу. Протосоціологічне знання стародавнього Китаю, Індії, Вавилону, Єгипту.

Зародження елементів наукового знання в надрах античної культури Греції та Риму. Проблеми суспільства та людини в творчості Демокрита. Вчення Платона про суспільство. Проблеми суспільства, людини та сенсу її життя в творчості Аристотеля. Соціальне знання епохи Середньовіччя. Соціальне вчення раннього християнства. Фома Аквінський та соціальна доктрина томізму. Гуманісти Відродження: нові уявлення про людину та її світ у творчості Данте, Ф. Петрарки, Л. Бруні, Л. Балли, Пікоделла Мірандоли та ін. Соціальні утопії Т. Мора та Т. Кампанелли. Становлення елементів соціального знання в XV-XVI ст. Соціальне знання на перетині пізнього Середньовіччя і Нового часу. Соціальні концепції Т. Гоббса та Дж. Локка. Соціальні концепції французької Просвітництва. Соціальне вчення Ж.-Ж. Руссо. Соціальні погляди К. Гельвеція. Роль соціально-політичної думки кінця XVIII – початку XIX ст. в розвитку соціологічного підходу до вивчення суспільства.

Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX ст. та їх роль в становленні соціології. Соціальна фізіологія К. Сен-Сімона. О. Конт – основоположник позитивістської соціології. Соціологічна концепція Г. Спенсера. Натуралістичні школи в соціології XIX – початку XX ст. Соціологія К. Маркса. Психологічний напрямок в соціології XIX – початку XX ст. Формальна соціологія Ф. Тьонніса. Соціологічна концепція Г. Зіммеля. Соціологія Е. Дюркгейма. Соціологія М. Вебера. Соціологічна система В. Парето.

Сучасні пошуки і напрямки соціологічного теоретизування у західній соціології. Неопозитивізм у сучасній соціології. Теоретичні концепції П. Сорокіна. Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертонна. Психоаналітичний напрямок у соціології. Соціологія символічного інтеракціонізму. Феноменологічна соціологія. Франкфуртська школа та її «критична соціологія». Соціальні доктрини неофрейдизму (А. Адлер, К. Юнг, О. Ранк, В. Райх) та постфрейдистська соціологія (Е. Фромм, К. Хорні). Соціобіологія та соціальний біхевіоризм. Неомарксизм і радикальна соціологія. Методологічні проблеми сучасного соціологічного теоретизування. Перспективи розвитку соціологічної теорії. Соціологічні теорії неофункціоналізму. Соціологія Е. Гідденса. Критична теорія Ю. Габермаса. Акціонізм А. Турена. Соціологія П. Бурд'є. Постструктуралістська соціологія М. Фуко. Модерн і постмодерн: логіка соціологічної рефлексії. Соціологічні концепції глобалізації.



Передумови формування української соціологічної думки. Основні етапи історії української соціологічної думки. Соціальні ідеї Київської Русі. Специфіка протосоціології Г. Сковороди. Розвиток соціальної думки в XVII – першій половині XIX ст. Розвиток соціологічної думки в Україні наприкінці XIX – початку XX ст. Соціологія політики М. Драгоманова. Соціологічні ідеї І. Франка, Б. Кістяківського. Генетична соціологія М. Грушевського. Класократична концепція В. Липинського. Соціологічні погляди М. Шаповала.

## **2. Загальнотеоретична соціологія**

Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

Об'єкт і предмет соціології. Основні методологічні засади соціології як науки. Закони і категорії соціології. Соціальні закони та їх класифікація. Типи соціальних законів. Поняття «категорія» в соціології. Класифікація та систематизація категорій.

Місце соціології в системі соціально-гуманітарних наук. Система соціологічного знання та її елементи. Основні функції соціології як науки.

Поняття суспільства та його сутність. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Проблема типологізації суспільств. Постіндустріальне та інформаційне суспільство, його характерні ознаки. Дуалістичний характер сучасного суспільства.

Сутність модернізації та її різновиди. Теорія модернізації. Трансформаційні процеси в Україні, їх суперечливий характер. Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури: соціальні статуси, соціальні групи, соціальні класи, соціальні верстви, соціальні інститути, соціальні організації, типологія соціальних спільнот. Види соціальної структури суспільства. Поняття соціального класу. Головні ознаки класу. Типології класів. Середній клас як суб'єкт соціальної дії в сучасному суспільстві. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства. Види соціальної стратифікації (закрита та відкрита). Історичні типи стратифікованого суспільства. Основні методологічні підходи до вирішення питань про сутність та перспективи розвитку соціальної стратифікації. Соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства. Проблема маргінальності соціальних утворень. Основні напрямки соціоструктурних змін в сучасному українському суспільстві.

Поняття соціального інституту. Роль соціальних інститутів в життєдіяльності суспільстві. Сутність та умови процесу інституціоналізації. Види соціальних інститутів. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Поняття соціальної організації. Принципи соціальної організації. Типологія соціальних організацій.



Поняття особистості. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність». Становлення особистості: соціалізація та персоналізація. Основні піходи до визначення феномена соціалізації: біогенетичний, соціогенний, біхевіористичний, психоаналітичний, інтеракціоністський та ін. Соціальні фактори як умови соціалізації (макрофактори, мезофактори та мікрофактори). Механізми соціалізації (рефлексивний, міжособистісний, традиційний, субкультурний та інституціональний). Агенти соціалізації. Первинна та вторинна соціалізація. Ресоціалізація. Основні проєкції соціалізації. Соціалізація як інкультуризація, інтерналізація, адаптація й конструювання соціальності.

Соціальна ідентифікація та ідентичності особистості. Теоретико-методологічні засади розуміння ідентичності. Соціальна та особиста ідентичність. Механізми ідентифікації. Соціальна типологія особистості. Співвідношення ідеального, нормативного та реального типів особистості. Модальна особистість як утілення загальнокультурних цінностей наданого суспільства. Типи особистості як форми життя (Е. Шпрангер).

Феномен покоління в соціології: методологічні засади вивчення. Покоління як історичне, соціально-психологічне й соціологічне явище. Теорії конфлікту поколінь. Концепція зв'язку міжпоколінних відносин М. Мід. Розуміння демографічного, антропологічного, історичного, хронологічного та символічного поколінь. Особливості вертикального та горизонтального аналізу поколінь у соціології.

Культура як репрезентативний феномен. Соціальні функції культури. Культура як система духовного виробництва. Духовне виробництво як культур-індустрія. «Архітектура» творчого сектору в сучасній економіці. Структурні компоненти культури: норми, цінності. Різновиди ціннісно-нормативних структур. Різноманіття типології культури як відображення її полі функціональності: проблема систематизації. Критерії і варіанти типологізації культур. Культури історичних спільнот (макросистем): а) етно-, регіональні культури; б) національні культури; в) цивілізаційні культури. Соціокультурні характеристики цивілізаційних комплексів Заходу й Сходу. Структура і розподіл культурного потенціалу всередині суспільства: Масова й висока (елітарна) культура. Соціологічний підхід до проблематики субкультур в сучасному суспільстві.

Стильова диференціація культури. Поняття стилю й культурної (життєвої) форми. Моностилізм та полістилістична культура. Основні підходи щодо аналізу соціодинаміки культури. Джерела культурної динаміки: інновація, традиція, запозичення (дифузїонізм). Типи культурних змін. Соціокультурний контекст традиційного суспільства. Домінуючі культурні форми епохи Модерну. Постмодерністська культурна ситуація: модуси світосприйняття.

Соціологічна доктрина права М. Вебера, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, П. Сорокіна, Є. Ерліха. Марксистська соціологія права. Американська школа соціології права: Р. Паунд, О. Холмс, Т. Парсонс. Сучасні підходи в



соціології права.

Поняття й основні ознаки права. Соціальні функції права. Сутність правової норми, її специфічні риси, структура та функції. Правова поведінка: ознаки, види, суб'єкти. Сутність та види правомірної поведінки. Правова свідомість: сутність, структура, рівні. Правова культура: сутність, рівні, елементи, види. Правове виховання. Правовий нігілізм як антипод правової культури. Поняття юридичної організації, його зміст та специфіка.

Поняття девіації, її різновиди, форми, функції. Західні теорії девіантної поведінки: біологічний позитивізм Ч. Ломброзо та В. Шелдона; концепції аномії Е. Дюркгейма та Р. Мертона; теорія диференційної асоціації (Е. Сазерленд); субкультурна теорія; теорія стигматизації. Сучасні теорії дослідження девіацій (радикальна кримінологія, феноменологія, лівий реалізм, миротворча кримінологія, конструктивізм).

Соціальний контроль: сутність, форми, види, моделі як механізм самоорганізації суспільства. Дослідження соціального контролю в роботах Р. Мертона, Р. Парка, Е. Росса, П. Бергера. Постмодерністське розуміння соціального контролю.

Корупція як суспільна девіація: сутність та форми. Злочинність як соціальне явище. Основні соціологічні теорії злочинності: драматизації зла, диференційованої асоціації, конфлікту культур, відчуження, нейтралізації, стигматизації, референтної групи, злочинних субкультур, соціального контролю, сприятливих можливостей, дрейфу, соціальної дезорганізації і їхня інтерпретація. Сутність делінквентної субкультури. Професійна та тюремна субкультури. Покарання: сутність і принципи. М. Фуко про народження тюрми. Основні типи пенітенціарних систем.

Сутність та рівні функціонування політичного життя. Аспекти визначення, структура та функції політики. Атрибути (властивості) політики: поняття, основні групи. Системний вимір політики. Постсистемні концепції політики («новий інституціоналізм», «синергетична парадигма», девелопменталістська концепція). Поняття та легітимність політичної влади. Демократія, авторитаризм, тоталітаризм. Неототалітарні тенденції суспільного розвитку. Поняття та типологічні характеристики сучасної держави. Багатоскладові суспільства. Сегменти багатоскладового суспільства. Надсегментні орієнтації. Моделі політичної організації суспільства: пірамідальна, «центр-периферія», матрична. Поняття, соціальна природа та функції політичних партій. Типологія та структура політичних партій. Особливості розвитку політичних партій у посткомуністичних країнах. Поняття і формат партійної системи. Групи інтересів та групи тиску як конституенти громадських об'єднань. Політико-управлінський цикл. Аналіз визначення проблеми і формування порядку денного політики. Підходи до суспільних проблем. Громадська думка і публічна політика. Теорії контролю порядку денного політики. Типологія питань публічної політики.

Поняття, функції, рівні, види та агенти політичної соціалізації. Етапи



політичної соціалізації. Поняття, функції, типи політичної культури. Структура політичної культури: політична свідомість, політична діяльність та поведінка соціальних суб'єктів. Форми політичної участі. Вибори та виборчий процес як предмет соціологічного вивчення. Екологічна, соціально-психологічна та інструментально-раціональна методологія електоральних досліджень. Електоральна установка та електоральна поведінка. Електоральний простір: поняття, структура. Основні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення виборчих кампаній.

### ***3. Методологія та програмування соціологічних досліджень***

Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення. Види соціологічних досліджень. Поняття, функції та призначення програми соціологічного дослідження. Структура програми соціологічного дослідження. Методологічна частина програми: призначення, компоненти, логіка побудовання. Методична частина програми: призначення, компоненти. Вибірка у соціологічному дослідженні. Поняття «генеральна сукупність», «вибіркова сукупність», «одиниця відбору», «одиниця спостереження», «репрезентативність», «помилка репрезентативності». Типи вибірок за методом відбору одиниць дослідження (імовірнісний, цілеспрямований, стихійний).

Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації. Опитування як метод збору соціологічної інформації, його місце серед інших методів соціологічного дослідження. Характеристика різновидів опитування: цільове призначення, переваги, недоліки.

Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання. Інформаційні можливості та цінність документальних джерел соціальної інформації. Види документів, їх класифікація та характеристика. Види аналізу документів: загальна характеристика

Програмне забезпечення процесу обробки соціальної інформації. Особливості та вимоги при підготовці інформації для ручної та машинної обробки: редагування, кодування, усунення помилок та ін. Формалізовані, експресивні, графічні та інші методи підвищення ефективності немашинної обробки інформації. Використання статистичних методів: групування, ряди розподілу та інше. Види та форми графічного зображення соціологічних даних. Обчислення середніх величин. Кореляційний аналіз і коефіцієнти залежності ознак. Теоретичні, організаційні, технологічні та інші умови якісного аналізу даних соціологічних досліджень.

Методологічні та методичні засади вимірювання в соціології. Табулювання соціологічних даних. Показники, які характеризують особливості розподілу ознак вимірюваних за різними шкалами. Міри центральної тенденції та міри варіації. Міри варіації. Опосередковане вимірювання. Аналіз двомірних таблиць. Критерій  $\chi^2$  (хі-квадрат) та



побудовані на ньому коефіцієнти зв'язку. Міри зв'язку які засновані на моделі прогнозу і рангових кореляціях. Кореляційний аналіз. Перевірка статистичних гіпотез.

Основні поняття та категорії соціальної прогностики. Історичні форми прояву передбачення майбутнього. Функції соціального прогнозування. Місце та значення прогнозування в системі соціального управління. Основні принципи і закони соціального прогнозування. Методологічні основи прогнозування. Типи прогнозів. Джерела інформації про майбутнє та основні способи розробки соціальних прогнозів. Специфіка пошукових та нормативних прогнозів. Прогностичні ефекти.

Предметне поле, специфіка та пізнавальні можливості якісної методології. Порівняння основних теоретичних положень кількісної та якісної методологій. Передумови виникнення якісної парадигми в соціології. Процедури аналізу даних в якісних дослідженнях. Методи аналітичної індукції та обґрунтованої теорії (grounded theory) в якісних дослідженнях. Загальна характеристика та види інтерв'ю в якісних дослідженнях. Біографічний метод в якісних дослідженнях: різновиди та особливості застосування. Етнографічний метод в якісній соціології. Види та особливості проведення case-study. Основні теоретичні засади візуальної соціології.

#### ***4. Гендерна соціологія***

Гендерна соціологія як галузь соціологічного знання. Специфіка гендерного підходу. Предмет, об'єкт, методологічна база гендерної соціології. Функції, взаємозв'язок з іншими науками. Міждисциплінарний характер даної дисципліни. Основні тенденції розвитку наукових досліджень в області гендерної соціології. Еволюція виникнення гендерних досліджень: жіночі дослідження – феміністичні – гендерні дослідження.

Теоретико-методологічні основи гендерної соціології. Соціобіологічна парадигма, структурно-функціональна парадигма, символічний інтеракціонізм, теорія структурації Е. Гідденса. Соціальне конструювання гендера: соціально-конструктивістський підхід П. Бергера та Т. Лукмана; етнометодологія Г. Гарфінкеля, зміст драматургічного інтеракціонізму І. Гофмана.

Теорія фемінізму. Сутність та соціальні можливості маскулінізму. Гендерна стратифікація: соціологічний зміст. Основні підходи до визначення класової позиції жінок. Гендер як соціальний інститут. Гендерна соціалізація, гендерна ідентичність, гендерні стереотипи в сучасному суспільстві. Гендерна економіка. Трансформація сфери зайнятості, обмеження доступу жінок у престижні сфери виробництва. Професійна асиметрія ринку праці. Дискримінація по ознаці статі в трудовій діяльності. Кар'єрні можливості для чоловіків і жінок. Поняття «скляної стелі». Безробіття як соціальне явище, її гендерна специфіка. Характеристика чоловічого і жіночого безробіття.

Основні напрямки і форми залучення жінок до політичної діяльності.



Закордонний досвід по посиленню політичного впливу жінок на розвиток суспільних процесів. Гендерні квоти, можливості їхнього введення в Україні. Гендерне насилля. Визначення категорії «насильство над жінками і дівчинками», міжнародний характер проблеми. Рівні насильства і його види. Фізичне, сексуальне, психологічне насильство в родині. Формування політики гендерного паритету в українському суспільстві.

## **2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЗАПРОПОНОВАНИХ ДЛЯ ІСПИТУ**

Вступні випробування проводяться за рішенням екзаменаційної комісії за білетами. Для підготовки відповіді використовують екзаменаційні листки, що зберігаються в особовій справі вступника.

З програмою вступних випробувань, переліком питань, порядком проведення вступних випробувань за спеціальністю 054 Соціологія, вступники мають змогу ознайомитися на офіційному сайті ДНУ.

Рівень знань вступників оцінюється екзаменаційною комісією за стобальною системою. Результати проведення вступного випробування оформляються протоколом, у якому фіксуються екзаменаційні питання. На кожного вступника ведеться окремий протокол.

Протоколи прийому вступних випробувань після затвердження зберігаються в особовій справі вступника.

**Питання, запропоновані для вступників в аспірантуру за спеціальністю 054 Соціологія ОНП Соціологія в 2024 р.**

### ***1. Історія соціології***

Основні етапи історії соціологічної думки.

Учення Платона про суспільство.

Проблеми суспільства, людини та сенсу її життя в творчості Аристотеля.

Соціальне знання у добу Середньовіччя.

Становлення елементів соціального знання в XV-XVI ст.

Соціальні концепції Т. Гоббса та Дж. Локка.

Соціальні концепції французької Просвітництва.

Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX ст. та їх роль в становленні соціології.

О. Конт – основоположник позитивістської соціології.

Соціологічна концепція Г. Спенсера.

Соціологічні погляди Е. Дюркгейма.

Соціологічні погляди М. Вебера.

Соціологічна система В. Парето.

Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертона.

Соціальні доктрини фрейдизму, неофрейдизму і постфрейдизму.

Соціальні доктрини марксизму і неомарксизму.



Соціологічні погляди Е. Гідденса.  
 Критична теорія Ю. Габермаса.  
 Соціологія П. Бурд'є.  
 Постструктуралістська соціологія М. Фуко.  
 Основні етапи історії української соціологічної думки.  
 Українська соціальна думка XVII – першої половини XIX ст.  
 Соціологічна думка в Україні наприкінці XIX – початку XX ст.

## ***2. Загальнотеоретична соціологія***

Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

Об'єкт, предмет і функції соціології.

Соціальні закони та їхня класифікація.

Соціологічні категорії та їхня класифікація.

Поняття суспільства та його класифікація.

Сутність модернізації та її різновиди.

Поняття соціальної структури суспільства та її основні елементи.

Поняття соціального класу та його типологія.

Соціальна стратифікація та її різновиди.

Поняття соціального інституту та їхня класифікація.

Сутність та умови процесу інституціоналізації.

Функції та дисфункції соціальних інститутів.

Поняття, принципи та типологія соціальних організацій.

Сутність поняття «особистість».

Соціалізація особистості: поняття, умови, механізми.

Первинна та вторинна соціалізація особистості.

Соціальна ідентифікація та ідентичності особистості.

Феномен покоління в соціології.

Культура як предмет соціологічного вивчення.

Норми і цінності як структурні компоненти культури.

Типологія культури.

Стильова диференціація культури.

Соціодинаміка культури та її джерела.

Атрибути (властивості) політики: поняття, основні групи.

Системний вимір політики.

Постсистемні концепції політики.

Поняття та легітимність політичної влади.

Соціологічні аспекти дослідження політичного режиму.

Поняття та типологічні характеристики сучасної держави.

Моделі політичної організації суспільства.

Поняття, соціальна природа, функції політичних партій та їхня типологія.

Групи інтересів та групи тиску як конституенти громадських об'єднань.



Поняття, функції, рівні, види, агенти, етапи політичної соціалізації особистості.

Поняття, функції, типи, структура політичної культури.

Форми політичної участі.

Вибори та виборчий процес як предмет соціологічного вивчення.

Електоральна установка, електоральна поведінка та електоральний простір.

Основні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення виборчих кампаній.

Електоральні дослідження: методологічні засади, основні напрями.

Соціологічна доктрина права.

Поняття, основні ознаки, соціальні функції права.

Сутність правової норми, її специфічні риси, структура та функції.

Правова поведінка: ознаки, види, суб'єкти.

Правова свідомість: сутність, структура, рівні.

Правова культура: сутність, рівні, елементи, види.

Поняття девіації, її різновиди, форми, функції.

Західні теорії девіантної поведінки.

Соціальний контроль: сутність, форми, види, моделі.

Корупція як суспільна девіація: сутність та форми.

Соціологічні теорії злочинності.

Сутність делінквентної субкультури.

### ***3. Методологія та програмування соціологічних досліджень***

Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення, види.

Програма соціологічного дослідження: поняття, функції, структура.

Вибірка у соціологічному дослідженні.

Опитування як метод збору соціологічної інформації.

Аналіз документів в соціології.

Програмне забезпечення процесу обробки соціальної інформації.

Використання статистичних методів у соціології.

Види та форми графічного зображення соціологічних даних.

Методологічні та методичні засади вимірювання в соціології.

Шкали та шкалювання в соціології.

Соціальна прогностика: основні поняття, функції, принципи.

Типи соціальних прогнозів.

Предметне поле, специфіка та пізнавальні можливості якісної методології.

Загальна характеристика та види інтерв'ю в якісних дослідженнях.

Біографічний метод в якісних дослідженнях: різновиди та особливості застосування.

Етнографічний метод в якісній соціології.

Види та особливості проведення case-study.

Основні теоретичні засади візуальної соціології.



#### **4. Гендерна соціологія**

Гендерна соціологія: предмет, методи, функції.

Еволюція виникнення гендерних досліджень: жіночі дослідження – феміністичні – гендерні дослідження.

Теоретико-методологічні основи гендерної соціології.

Гендерна стратифікація: соціологічний зміст.

Гендерна соціалізація, гендерна ідентичність, гендерні стереотипи в сучасному суспільстві.

Гендерна економіка.

Безробіття як соціальне явище, її гендерна специфіка.

Політика гендерного паритету в суспільстві.

#### **Критерії оцінки відповідей**

Кожна відповідь на питання оцінюється за 100-бальною шкалою:

**60-63 бали** виставляється вступнику в аспірантуру, який демонструє знання в обмеженому обсязі, не знає значної частини програмного матеріалу, основних понять з соціології, допускає значну кількість істотних помилок з викладення програмного матеріалу, не спроможний розв'язувати практичні суспільні ситуації.

**64-74 бали** виставляється вступнику в аспірантуру, який демонструє знання в неповному обсязі, слабо орієнтується у програмному матеріалі, не знає основних понять з соціології, допускає істотні помилки з викладення програмного матеріалу, відчуває значні труднощі при розв'язанні практичних суспільних ситуацій.

**75-81 бали** виставляється вступнику в аспірантуру, який знає лише основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає недоліки у використанні соціологічних теорій і відчуває труднощі при вирішенні суспільних проблем. Нездатний до аналізу та узагальнення соціальних явищ.

**82-89 бали** виставляється вступнику в аспірантуру, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, який не допускає істотних недоліків у відповіді на поставлені запитання. У відповідях користується лише основною літературою, підручниками, посібниками.

**90-100 балів** виставляється вступнику в аспірантуру, який глибоко та міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується соціологічна теорія із суспільною практикою. При цьому вступник не зазнає труднощів з відповіддю на поставлені завдання. Правильно використовує чинну нормативну базу з організації та якості соціологічних досліджень, показує обізнаність з монографічною літературою, інформаційними джерелами в галузі соціології.

При остаточній оцінці результатів виконання завдання враховується здатність фахівця:



- застосувати правила, закони, методи, принципи соціології при розв'язанні конкретних ситуацій;
- аналізувати і оцінювати суспільні факти, події;
- викладати матеріал відповіді на поставлені запитання логічно, послідовно з демонстрацією соціологічного світогляду та мислення.



### 3. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

#### Першоджерела:

- Арендт Г. Становище людини. Львів: Літопис, 1999. 254 с.
- Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть. Львів: Кальварія, 2004. 376 с.
- Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2003. 232 с.
- Бодріяр Ж. Фатальні стратегії. Львів: Кальварія, 2010. 192 с.
- Габермас Ю. Структурні перетворення в сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 1999. 317 с.
- Гіденс Е. Соціологія: пер. з англ. / наук. ред. О. Іваненко. К.: Основи, 1999. 750 с.
- Економічна соціологія: хрестоматія / уклад. проф. В.Г. Городяненко, доц. В.В. Ніколенко. Дніпропетровськ: Ліра, 2014. 328 с.
- Етнополітичні та міграційні процеси в суспільстві: хрестоматія / уклад. К.Ю. Богомаз, Г.М. Редькіна. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 519 с.
- Загальна соціологія. Хрестоматія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Городяненко В.Г., Легеза С.В. (уклад.). Дніпропетровськ: вид-во ДНУ, 2006. 515 с.
- Зарубіжна соціологія (XX – початок XXI століття): Хрестоматія / уклад. проф. В.Г. Городяненко, доц. В.В. Ніколенко. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2009. 656 с.
- Західноєвропейська теоретична соціологія XX ст. Словник / за ред. В.С. Бакірова; М.Д. Култаєва, І.І. Шеремет (уклад.). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2003. 296 с.
- Консерватизм: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий; 2-ге вид. К.: ВД «Простір», «Смолоскіп», 2008. 788 с.
- Мертон Р. Соціальна теорія и соціальна структура (фрагменти) / под ред. В. Танчера. К.: Абрис, 1996. 112 с.
- Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. К.: Укр. Центр духовної культури, 2000. 416 с.
- Новітні соціологічні теорії. Хрестоматія / уклад. К.Ю. Богомаз, Н.Г. Комих. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2011. 325 с.
- Олсон М. Логіка колективної дії: суспільні блага і теорія груп. К.: Лібра, 2004. 271 с.
- Остром Е. Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії. К.: Наш час, 2012. 398 с.
- Парсонс Т. Соціальна структура і особистість. К.: Дух і літера, 2011. 337 с.
- Середньовічні латинськомовні джерела: хрестоматія / упоряд. В.М. Миронова. К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2013. 199 с.
- Соціологія XIX – початку XX ст.: Хрестоматія / за ред. В.Г. Городяненка; В.Г. Городяненко, О.В. Гилюн (уклад.). Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2008. 628 с.
- Тоффлер Е. Третя хвиля. К.: Всесвіт, 2000. 480 с.
- Фуко М. Наглядати і карати. К.: Основи, 1998. 392 с.



Хрестоматія по общей социологии / Ред.-сост. В.Г. Городяненко. Днепропетровск: Изд-во ДНУ, 2005. 520 с.

Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. К.: Укр. Центр духовної культури, 2004. 560 с.

Навчально-методичні видання:

Барвінський А.О. Соціологія: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр навч. літ., 2005. 336 с.

Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій. К.: Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. 252 с.

Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія: навч. посібник. К.: КОНДОР, 2009. 550 с.

Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології: від античності до початку ХХ ст.: навч. посібник. К.: Либідь, 1993. 336 с.

Захарченко М.В., Бурлачук В.Ф., Молчанов М.О. Соціологічна думка України: навч. посібник. К., 1996. 424 с.

Лукашевич Н.П., Туленков Н.В. Введение в социологию: Учебно-методическое пособие. К.: МАУП, 1996. 124 с.

Лукашевич Н.П., Туленков Н.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. К.: Каравела, 2012. 544 с.

Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навч. посібник / 2-ге вид., допов. і випр. К.: МАУП, 2004. 464 с.

Лукашевич Н.П., Туленков Н.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: Підручник. К.: Каравела, 2012. 544 с.

Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій / 2-е вид., доп. К.: Наук. думка, 2007. 320 с.

Піча В.М. Соціологія: навч. посібник. Львів: Магнолія Плюс, «Новий світ-2000», 2004. 277 с.

Пилипенко В.Є., Вишняк О.І., Куценко О.Д. Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник. К.: Каравела, 2003. 304 с.

Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст.: посібник. К.: Либідь, 1996. 224 с.

Попова И.М. Социология. Введение в специальность. Учебник для студентов высших учебных заведений. К.: Тандем, 1997. 287 с.

Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. К.: Наук. думка, 1995. 223 с.

Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 480 с.

Соціологія: курс лекцій: навч. посібник / за ред. С.А.Щудло, Т.М. Романіва, І.Л. Мірчук. Дрогобич: Вимір, 2004. 240 с.

Соціологія: наука об обществе: підручник / за заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача. Харків: Рубикон, 1996. 696 с.



Соціологія: підручник / за заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача / 3-тє вид., перероб. і доп. Київ; Харків: Єдинорог, 1998. 696 с.

Соціологія: підручник / за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2010. 223 с.

Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В.Г. Городяненка. К.: Академія, 2002. 560 с.

Соціологія: навч. посібник / за ред. С.О. Макеєва; 4-е вид. К.: Знання, 2008. 566 с.

Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібник / В.Є. Пилипенко, І.М. Попова, В.В. Танчер та ін. К.: ПЦ «Фоліант», 2007. 451 с.

Черниш Н.Й. Соціологія: підручник. Львів: Кальварія, 2004. 460 с.

Шаповал М. Загальна соціологія: підручник. К.: УЦДК, 1996. 368 с.

Якуба Е.А. Социология: учеб. пособие. Харьков: Константа, 1995. 192 с.

#### Довідники, словники:

Соціологічна енциклопедія / В.Г. Городяненко (уклад.). К.: Академвидав, 2008. 460 с.

Соціологія: Короткий енциклопедичний словник / уклад. В.І. Волович та ін. К.: Укр. Центр духовної культури, 1998. 736 с.

Соціологія політики: енциклопедичний словник / В.А. Полторак, О.В. Петров, А.В. Толстоухов (уклад.). К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. 442 с.

Соціологія: терміни, поняття, персоналії: навч. словник-довідник / уклад. В.М. Піча, Ю.В. Піча, Н.М. Хома та ін.; 2-ге вид., стереотип. Львів: Новий світ – 2000, 2004. 480 с.

Социологи XX века (биографический словарь) / под ред. проф. В.Г. Городяненко. Днепропетровск: ДГУ, 1999. 128 с.

#### Наукові видання:

Бурлачук В., Молчанов М., Степаненко В. Біля витоків соціологічної думки в Україні / за ред. В. Танчера. К.: Ін-т соціології НАНУ, 1996. 114 с.

Вишняк О. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. 308 с.

Зернецька О.В. Нові засоби масової комунікації (соціокультурний аспект). К.: Наукова думка, 1993. 132 с.

Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін. К.: Ін-т соціології НАНУ, 2004. 400 с.

Комплексні вимірвальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембіцького. К.: Ін-т соціології НАН України, 2022. 405 с.

Новые социальные неравенства / под ред. С. Макеева. К.: Ин-т социологии НАН Украины, 2006. 355 с.

Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних



сфер життєдіяльності суспільства. Львів: ЗУКЦ, 2012. 326 с.

Пилипенко В.Є. Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура. К.: Фоліант, 2005. 224 с.

Победа Н.А. Соціологія культури. Одеса: Астропринт, 1997. 224 с.

Ручка А.А., Танчер В.В. Очерки истории социологической мысли. К.: Ин-т социологии АН Украины, 1992. 263 с.

Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. К.: Ін-т соціології НАН України, 2018. 416 с.

Соціокультурні ідентичності та практики / за ред. А. Ручки. К.: Ін-т соціології НАН України, 2002. 315 с.

Соціологічне знання та влада: суперечливі взаємовідносини соціологічних досліджень і політичної практики. К.: ВД «Стилос» ПЦ «Фоліант», 2005. 254 с.

Соціологічне метатеоретизування: історія та сучасність / за заг. ред. В. Резніка. К.: Ін-т соціології НАН України, 2019. 506 с.

Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики / за ред. С. Макеєва, С. Оксамитної. К.: НаУКМА, 2017. 180 с.

Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. 420 с.

Суименко Е.И., Ефременко Т.О. Homo economicus современной Украины. Поведенческий аспект. К.: Ін-т социологии, 2004. 294 с.

Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / за ред. В.В. Танчера, В.П. Степаненка. К.: Ін-т соціології НАН України, 2004. 244 с.